

คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

เกร็ดความรู้จากการประชุมวิชาการ

เรื่อง อบรมเชิงปฏิบัติการ Simulation ทางการแพทย์ ๒๕๖๔ (Siriraj Simulation ๒๐๒๑)

การจัดการเรียนการสอนด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulation based medical education; SBME) เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ทางคลินิกผ่านการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงทั้งนี้ หากสามารถนำ มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนมีศักยภาพตามผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้

การจัดการเรียนการสอนแพทยศาสตร์ด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulation based medical education; SBME) คือการจัดการเรียนการสอนทักษะทางการแพทย์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ผ่านการสร้าง สถานการณ์หรือ สภาพแวดล้อมเสมือนจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สัมผัสและฝึกฝนประสบการณ์อย่างเหมาะสมมีเป้าหมายสำคัญคือ “ความปลอดภัยของผู้ป่วย” และ “การฝึกฝนทักษะแบบซ้ำ ๆ อย่างเป็นระบบ”

การจัดการเรียนการสอนด้วยสถานการณ์จำลอง อาศัยอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่หลากหลาย ตั้งแต่รูปแบบ ที่มี ความซับซ้อนน้อย ราคาถูก สิ่งของที่หาได้ง่ายรอบตัวไปจนถึงรูปแบบเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากราคาแพง เช่น หุ่นจำลองเสมือนจริง หรือโปรแกรมฝึกฝนสถานการณ์จำลองแบบ ๓ มิติ Computer-based game Cadaver รวมถึง การนำคนจริงมาสร้างเป็นเรียกว่า “ผู้ป่วยจำลอง (simulated patient)” หรือนำมาประกอบเข้ากับหุ่นจำลองเพื่อให้ เกิดสถานการณ์จำลองแบบผสมผสานที่เรียกว่า “Hybrid simulation” Model

หลักการจัดการเรียนการสอนด้วยสถานการณ์จำลอง SBME มีขั้นตอนสำคัญเริ่มต้นจาก “การกำหนดผลลัพธ์ การเรียนรู้ (outcomes/objective) ซึ่งต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ จากนั้นจึงดำเนินการวางแผนการ สอน การเลือกใช้หุ่นจำลองหรือผู้ป่วยจำลองและการสร้างสถานการณ์ที่เหมาะสม(การสร้าง simulation scenario) รวมทั้งวางแผนการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ตั้งไว้จากนั้นจึงเริ่มนำ ไปประยุกต์ใช้จริงในห้องเรียน ขั้นตอน สำคัญก่อนเริ่มการจัดการเรียนการสอน คือ การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนล่วงหน้าหรือ “กระบวนการ pre briefing” มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมก่อนเข้าเรียนได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนสำคัญลำดับถัดไปคือ “กระบวนการกล่าวนำ หรือ introduction” เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้สร้างความเข้าใจหรือซักถามข้อสงสัย ผู้สอนควรเน้นย้ำถึงผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่ต้องการรวมทั้งแนะนำ คุณสมบัติของหุ่นจำลองหรือผู้ป่วยจำลองที่ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน กฎ กติกาและมารยาทในการเรียนรู้และที่สำคัญ คือการเน้นย้ำให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกันว่า การ จัดการเรียน การสอนในครั้งนี้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ไม่คุกคามทั้งต่อร่างกายและจิตใจของผู้เรียน (Safe environment) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิเกิดความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ รวมทั้งมีส่วนร่วมกับการเรียนอย่างเต็มที่ ตามที่คาดหวัง โดยมีอาจารย์ผู้สอนคอยดูแลในฐานะผู้ให้ คำแนะนำ และช่วยเหลือ (Facilitator) สิ่งสำคัญที่สุดของการ จัดการเรียนการสอนชนิดนี้คือ “กระบวนการ Debriefing” ซึ่งเป็นรูปแบบที่สุดของกระบวนการนี้คือ ภายหลังเสร็จ ลักการฝึกหรือแสดงทักษะตามสถานการณ์ที่กำหนดแล้ว ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึก (reflection) ในแง่มุมต่าง ๆ ด้วยตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด ภายใต้อาณัติที่ปลอดภัยและไม่คุกคามความรู้สึกของผู้เรียน โดย ใช้หลักการของ GAS model ซึ่งเป็นขั้นตอนการ debriefing ที่เข้าใจง่ายประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ G : Gathering data คือการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้ผู้เรียนเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นใน scenario สะท้อนสิ่ง ที่ผู้เรียนเห็นและสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ขั้นตอนที่ ๒ A: Analysis หลังจากทีรวบรวม facilitator ควรถามถึงเหตุผลของการ กระทำที่เกิดขึ้นเพื่อหากรอบความคิดของผู้เรียนว่าถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องแล้วให้ยืนยันความคิดที่ถูกต้องของผู้เรียน แต่หากไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนร่วมกันค้นหากรอบความคิดที่ถูกต้องต่อไป ขั้นตอนที่ ๓ S: Summary ให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อนาคตต่อไป

ลักษณะของผู้นำการอภิปราย (Debriefing) ที่ดี คือ เป็นผู้ฟังและถามคำถามที่ดี ไม่แสดงตนเองเป็นอาจารย์ หรือผู้สอน (lecturer) และสรุปประเด็นได้ดี และรักษาเวลา

เมื่อวันที่ ๒ - ๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

เสนอโดย ผศ.ดร.แสงเทียน เจริญวัฒนากุล, ผศ. วิไลยา สุพานิช, อ.ปิยธิดา ศรีพงษ์สุทธิ, อ.วราภรณ์ แก้วอินทร์, อ.กัศิราภรณ์ ศรีพรมมา, อ.ศิริณนา เป็ญพาด, อ.ศิวาพร ปิ่นวิทย์, อ.ศศวรรณ อัครวรคุณ, อ.สิริวรรณ กรุณา, อ.เขมรัฐ ปิ่นหลุย